

ZVYŠOVÁNÍ KVALITY VELENÍ A ŘÍZENÍ

Současný svět je mimořádně složitý, rozmanitý a dynamický. Probíhají v něm významné změny ve vojenskopolitické situaci. Od počátku osmdesátých let je to výrazná snaha imperialistických zemí získat vojenskou převahu, snaha o likvidaci socialismu, vyjádřená ve vojenské strategii „přímé konfrontace“. Spolu s rozvojem, zdokonalováním a hromaděním jaderných zbraní se USA i NATO zaměřují na rozhodné zvýšení účinnosti konvenční výzbroje. Ozbrojené síly jsou vybavovány principiálně vysoce přesnými, samonaváděcími i automatizovanými systémy konvenčních zbraní, které značnou měrou zvyšují jejich bojové možnosti a efektivnost použití. O agresivních snahách imperialismu svědčí i intenzivní příprava štábů i vojsk NATO.

To nutí socialistické státy spojovat mírovou politiku s dalším upevňováním obranné síly svých zemí, pečovat o to, aby jejich ozbrojené síly byly vybaveny nejmodernějšími prostředky obrany vlasti a neustále byly připraveny ke spolehlivému odrazení agrese.

Vědeckotechnický pokrok, způsobený bouřlivým rozvojem jaderné fyziky, radioelektroniky, kybernetiky a mnoha jiných věd a neustálý vzestup ekonomiky zemí socialistického společenství, zvláště Sovětského svazu, umožnily vybavit všechny druhy ozbrojených sil novými, moderními prostředky, zabezpečily kvalitativní růst a zkvalitnění konvenčních zbraní, ale také prostředků automatizace a radioelektronického boje. To vše podstatně zvýšilo bojové možnosti svazů a svazků všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk a vede i k zásadním změnám v názorech na způsoby vedení ozbrojeného zápasu, v podstatě k revolučním změnám ve všech oblastech vojenství.

Ozbrojený zápas podle současných názorů bude charakterizován daleko větší rozhodností cílů a maximální úporností bojové činnosti, značným prostorovým rozmachem i širokým manévrem silami a prostředky s hromadným použi-

tím různých druhů zbraní a bojové techniky, nejničivějších prostředků; nena-
dálostí, nepřetržitostí, dynamičností bojové činnosti na zemi, ve vzduchu, na
moři i v kosmu. Bude probíhat v podmínkách neustálého boje za ovládnutí a
udržení iniciativy a předstížení nepřítele, v používání nových způsobů vedení
bojové činnosti, v různorodých podmínkách jejich zahájení a uskutečňování.

Tato situace vyžaduje, aby celá oblast vojenského umění se touto problema-
tikou neustále zabývala a v tomto smyslu ji i rozvíjela.

Vzhledem k charakteru možného ozbrojeného zápasu, mohutnosti sil a pro-
středků ničení, rozmachu operací, dynamičnosti a působení faktoru rychlosti
i času v bojové činnosti je otázka velení vojskům a řízení velmi významnou a
vysoce aktuální oblastí marxisticko-leninské vojenské vědy. Předmětem zkou-
mání vědecké teorie, kterým se musíme systematicky zabývat, je další rozvoj
složení, obsahu a funkce systému velení vojskům, zjištění zákonitostí velení a
působení jeho mechanismu, formulace obecných organizačních a technických
principů přípravy a vedení bojové činnosti. Poznání celého obsahu oblasti ve-
lení vyžaduje hlubší rozpracování této problematiky podle druhů ozbrojených
sil a vojsk s využitím poznatků automatizace a kybernetiky.

Charakteristické, zvláště pro poslední léta, jsou značné změny v technickém
vybavení, organizační struktuře ozbrojených sil, ve složení a bojových možnos-
tech operačních svazů a svazků různých druhů vojsk. Také rozvoj operačního
umění přinesl řadu nových poznatků a zásad v přípravě a způsobu vedení ope-
rací.

Všechny tyto faktory mají bezprostřední vliv na otázky velení a je s nimi
třeba vážně počítat.

Velká ničivá síla soudobých zbraní, vysoká pohyblivost vojsk a náhlé změny
situace v průběhu operace, zejména však pohotové použití těchto zbraní i vojsk,
způsobuje nebývalý růst operativnosti práce štábů a zabezpečení spolehlivého
a utajeného velení.

Možnost nenadálého rozpoutání války nepřitelem a vznik náhlých změn ope-
rační situace vyžaduje od velitelů a štábů rychlou reakci. Na bojovou pohoto-
vost systémů velení jsou kladeny vyšší nároky než na samotná vojska. Podstat-
ně složitější je zabezpečení spolehlivého a nepřetržitého velení vojskům v pod-
mínkách nenadálého napadení a hromadného použití prostředků radioelektro-
nického boje nepřitelem.

Je třeba včas předvídat a uskutečnit řadu opatření, zaměřených na zabez-
pečení koexistence systémů velení podřízených a součinnostních vojsk po tech-
nické a organizační stránce.

Současné období rozvoje vojenské vědy a praxe je charakterizováno zvýše-
nou pozorností růstu techniky, organizačních forem a metod velení s cílem za-
bezpečit tyto složité úkoly.

Rostoucí požadavky na systém velení vojskům si vynucují stále zdokonalo-
vání jeho prostředků i metod. Velení nelze zužovat jen na činnost velitele a
štábu na místech velení, ale chápat je jako zvýrazněnou cílevědomou činnost
velitelů a štábů, politických orgánů, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk
a služeb, založenou na poznání zákonitostí a principů vojenského umění k udr-
žení vysoké bojové pohotovosti podřízených vojsk, k jejich přípravě na bojo-

vou činnost a úspěšné splnění úkolu při efektivním využití daných sil a prostředků. Všichni bychom měli chápat, že jde o tvůrčí práci a z tohoto pohledu také všechny otázky řešit. Tato práce povede k cíli, odstraníme subjektivismus a voluntarismus. Je zapotřebí, aby činnost směřovala k upřesnění a zvýšení úlohy i místa velitele s nedílnou velitelskou pravomocí a zdůraznění aktivního posílání štábu. Jako podstata funkce velení nabývá stále na větším významu plánování, pružná organizace a koordinace, řízení a kontrola. I v soudobých podmínkách široké elektronizace a automatizace je nutné na všech stupních zvýrazňovat důležitost obecných principů velení a řízení — stranickost, vědeckost, centralizaci spojenou s decentralizací, tvůrčí činnost, iniciativu a samostatnost podřízených.

Jak potvrzuje teorie i praxe velení, nejperspektivnějším systémem, který uvádí do souladu systém velení vojskům s požadavky vyplývajícími z narůstajících bojových možností všech druhů vojsk a druhů ozbrojených sil, je **postupná komplexní automatizace procesu velení**. V podmínkách soudobého ozbrojeného zápasu má proto výjimečnou aktuálnost zvládnutí vědecké metody velení vojskům na základě nových technických prostředků. Vojenská věda musí proto všemožně napomáhat zkvalitnění techniky velení, spojovacích systémů a elektronizace jako rozhodujícího prvku k jejich zdokonalení.

Soudobé řízení boje a operace si lze těžko představit bez automatizovaného zpracování informací. Za rozhodující při řešení těchto systémů velení vojskům a řízení považujeme vysokou pohyblivost vojsk, rychlé změny situací, nasycenost bojiště vojsky, technikou i civilním obyvatelstvem, velkou dynamiku bojové činnosti, značnou ničivost a dosah zbraňových systémů, zvyšující se elektronizaci válčiště a rychlý růst objemu informací. Včasná a efektivní reakce na uvedené otázky je nejdůležitějším předpokladem způsobilosti a úspěšnosti vedení operace i boje.

Snaha bojujících stran o dezorganizování řízení vojsk nepřítele bojem při narůstajícím působení radioelektronických prostředků zvýrazňuje navíc i tak známou zásadu, že narušení velení má mnohdy vyšší efekt než dílčí vyřazení jednotek, útvarů či svazku a techniky.

Je nutné, abychom se uvedeným zásadám podřizovali a v tomto smyslu hledali cesty i metody zkvalitňování velení a řízení vojsk. Jde tedy o automatizaci systémů velení a řízení. Jako součást svazku Varšavské smlouvy musíme úzce spolupracovat při řešení těchto závažných otázek s bratrskými armádami a zvláště se Sovětskou armádou.

Mají-li být efektivně plněny tyto úkoly, je zapotřebí, abychom systematicky zaváděli výpočetní techniku k získávání a zpracování informací, komplexy automatického řízení zbraňových systémů a bojové techniky, systémy spolehlivého přenosu informací k štábům a orgánům zabezpečení vojsk. Tato technika musí splňovat požadavky vysoké operativnosti, spolehlivosti, odolnosti a pružnosti, aby mohla zabezpečovat sběr, třídění, zpracování, ukládání, zobrazování a přenos informací o vlastních vojskách i o nepříteli. Současně je nutné, aby zajišťovala součinnost uvnitř systému, mezi nižšími a vyššími články pozemního vojska a ostatních druhů ozbrojených sil, vysoký stupeň utajení a ochrany proti prostředkům ničení, rušení a odposlechu, ale také usnadňovala práci velitelů a štábů všech stupňů a zkracovala dobu přenosu rozhodnutí k vykonávatelům.

Problematika řídicí práce systému velení a řízení v ČSLA je v zásadě soustředěna na rozvoj organizátorské a řídicí práce, vývoj velení a na rozšiřování materiálně technické základny. To jednoznačně potvrzují i slova generálního tajemníka ÚV KSČ s. Gustáva Husáka, který uvedl, že: „Určujícím činitelem intenzifikace a nejnovějším zdrojem růstu produktivity společenské práce je věda a technický pokrok. Uskutečňování vědeckotechnického rozvoje je vpravdě revoluční úkol celé naší společnosti. Jedině na základě uplatnění vědy a techniky je možné rozvíjet nejprogressivnější obory, elektroniku a mikroelektroniku, komplexní mechanizaci a automatizaci, odstraňovat namáhavou fyzickou práci, rozšiřovat pokrokové technologie, zdokonalovat řízení a organizaci práce.“ To platí v plné míře i pro Československou lidovou armádu a pro oblast velení a řízení zvláště.

Štáby ČSLA jsou vybavovány výpočetními prostředky, které vytvářejí určité předpoklady k plnění složitých úkolů oblastí automatizovaného velení vojskům. Zavádění plnohodnotného automatizovaného systému velení taktického stupně splňuje požadavky moderního způsobu velení. V souvislosti s tím bude nutné urychleně řešit automatizovaný systém velení na operačním stupni a vzájemnou návaznost těchto systémů.

Rozhodující úlohu při řešení uvedeného úkolu musí sehrát terminály. Proto je třeba jimi vybavovat především pracoviště štábů svazů. Přímým přístupem funkcionářů k výpočetní technice vytváříme předpoklady k dalšímu prohloubení vlivu výpočetní techniky na práci štábů, což přispívá k zabezpečení jeho lepší součinnosti uvnitř a zvyšuje přesnost a kvalitu činnosti. Je nutné počítat s tím, že budování terminálových pracovišť a počítačových sítí v jednom místě velení operačního stupně zvýší závislost působnosti štábu na technickém stavu výpočetního systému.

Jsem toho názoru, že zavedením systému výpočetní techniky s terminálovými pracovišti hlavních funkcionářů vzniknou i nové požadavky na odbornou přípravu řídicích pracovníků i vybraných příslušníků štábů, kteří s touto technikou budou pracovat.

V souvislosti s tím bude zapotřebí novelizovat i metodiky práce, které musí vytvářet větší časový prostor k přípravě rozhodnutí a jeho schválení nadřízenými.

Při přenosu informací je nutné dosáhnout jejich unifikace v názorné a využitelné formě s cílem zvýšení propustnosti přenosových systémů a zkrácení času i objemu ruční práce.

Myslím, že perspektivně bude vhodné realizovat organizační projektování na základě principů vědecké organizace řídicí práce. K tomu bude třeba rozpracovat celý systém velení se všemi jeho podsystémy a využití všech schopností pro plnění funkčních povinností v rozhodovacím procesu velitelů a náčelníků všech stupňů velení. Dalšímu zkvalitnění operativnosti a kvality velení napomůže komplexní organizační projektování.

Při zavádění všech prostředků bude nutná maximální racionalizace zpracování a doručování bojových (operačních) dokumentů, jejich pečlivá formalizace i unifikace, omezení jejich množství a objemu.

S vybavováním vojsk PASUV taktického i operačního stupně velení bude zapotřebí věnovat pozornost postupným změnám v metodikách práce velitelů

i štábů a změny řešit centrálně s využitím vědeckovýzkumné základny. Časové normy činnosti a jejich obsah přizpůsobovat (v metodikách práce) novým možnostem přenosu, zpracování a přidělování informací. Výpočetní techniku více využívat k uchování informací i k jejich okamžitému zobrazení na displejích.

Jsem toho názoru, že při zkvalitňování velení bude účelné se zaměřit na integraci práce s informacemi, neboť do výpočetních prostředků budou vstupovat nejen data jako člověkem zpracované informace, ale i signály různého druhu přímo a organismus štábu bude splývat s výpočetním systémem v jeden neoddelitelný celek. Velení vojskům bude mít značně zkrácený cyklus s cílem dosáhnout největší efektivity bojové činnosti.

Tendence v rozvoji velení a řízení zákonitě spějí k tomu, že hlavní funkcionáři na jednotlivých stupních velení budou své závěry a rozhodnutí formulovat u obrazovek terminálů na pracovištích automatizovaného systému velení. Informační vstupy, z nichž se podvědomě vytvářejí intuice, které ovlivňují rozhodnutí velitele, budou ve stále větší míře produktem her s modely a podklady (vycházejícími z počítačů). V tomto směru důležitá úloha v přípravě velitelů a štábů připadá školám, které musí s předstihem připravovat kádry.

Shrňme-li uvedené poznatky a požadavky, dospějeme k závěru, že k automatizovanému velení a zavádění automatizačních prostředků na jednotlivé stupně **bude nutné:**

- vědecky zdůvodnit a určit objem i obsah prvotních i druhotných informací, které jsou potřebné (minimální) k velení vojskům na všech jeho stupních,
- zabezpečit maximální formalizaci a unifikaci informací, transformovaných do formy vhodné jak pro přenosové cesty, tak i pro práci všech funkcionářů v orgánech velení, a zavést přímou centralizaci do řízení informačního procesu,
- rozpracovat neúčelnější metodiku práce s informacemi (podle jednotlivých prvků rozhodovacího procesu) a prakticky prověřit činnost informačního systému s využitím automatizačních a výpočetních prostředků,
- rozpracovat typové organizační projekty a upřesnit komplety automatizačních prostředků a struktur jejich vnitřních skupin, oddělení a správ,
- dosáhnout kvalifikační úrovně příslušníků orgánů velení, která odpovídá daným technickým změnám.

Současné období rozvoje vojenské vědy a praxe je charakteristické maximální pozorností, jež je věnována rozvoji techniky, organizačních forem a metod velení. Potvrzuje se, že i nadále je nutné při zkvalitňování velení a řízení vycházet z dalšího prohlubování zkušeností z velení vojskům v operacích Velké vlastenecké války, soudobých lokálních válek, ze závěrů z operační přípravy štábů, zejména ze společných spojeneckých cvičení, vycházet z dosahovaných výsledků vědeckotechnického rozvoje, jež nám umožňují řešit systémový přístup a postupně zvládnout problémy v oblasti velení.